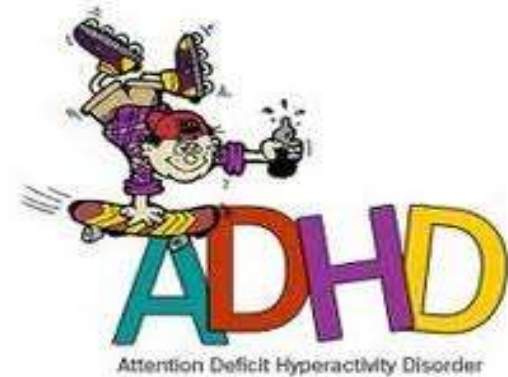

Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής- Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ)

Εύη Μακρή-Μπότσαρη

Μάθημα: "Ψυχολογία Παιδικής & Εφηβικής Ηλικίας".

Ερωτήσεις και προβληματισμοί

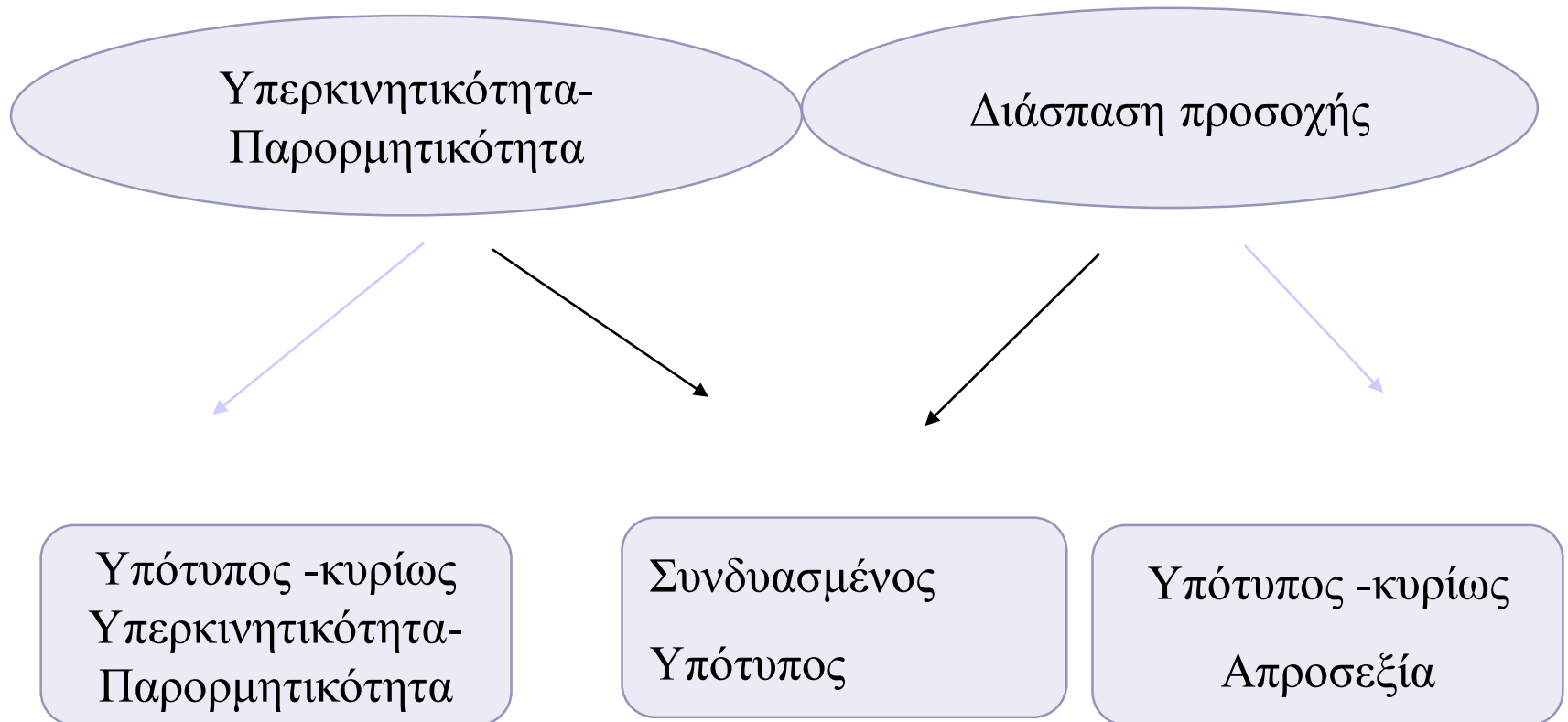
- Τι είναι η ΔΕΠ-Υ;
- Ποια είναι τα συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ και πώς εκδηλώνονται στη σχολική τάξη;
- Υπάρχουν διαφορετικά προφίλ της ΔΕΠ-Υ;
- Υπάρχουν «σωσίες» της ΔΕΠ-Υ;
- Πώς γίνεται η διάγνωση της ΔΕΠ-Υ;
- Ποιος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην παραπομπή, την αξιολόγηση και την παρέμβαση;

ΔΕΠ-Υ: Νευροβιολογική διαταραχή

- Η ΔΕΠ-Υ είναι μια **νευροβιολογική διαταραχή**.
- *Νευροβιολογική διαταραχή*: Νόσος του νευρικού συστήματος που προκαλείται από γενετικούς, μεταβολικούς ή άλλους βιολογικούς παράγοντες.
- Πολλές ψυχιατρικές διαταραχές είναι νευροβιολογικές, όπως η ΔΕΠ-Υ, ο αυτισμός, η διπολική διαταραχή, η ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή, το σύνδρομο Tourette κλπ).

Συμπτώματα και Υπότυποι της ΔΕΠ-Υ

Diagnostic and Statistical Manual - DSM-5 (2013)

- Ο ορισμός της ΔΕΠ-Υ αναθεωρείται για να περιλάβει και τις εμπειρίες των ενηλίκων με ΔΕΠ-Υ που στην προηγούμενη έκδοση (DSM-IV) δεν περιλαμβάνονταν.
- Οι έφηβοι και ενήλικες (άνω των 17 ετών) πρέπει να παρουσιάζουν 4 από τα προαναφερόμενα στο DSM-4 συμπτώματα.
- Επιπλέον, το DSM-V δεν εξαιρεί τα άτομα στο φάσμα του αυτισμού από το να πάρουν διάγνωση ΔΕΠ-Υ αφού οι δύο διαταραχές μπορεί να συνυπάρχουν.
- Η νέα έκδοση του DSM φροντίζει ώστε οι ενήλικες που πάσχουν από ΔΕΠ-Υ να έχουν τη δυνατότητα να λάβουν κατάλληλη φροντίδα και θεραπεία.

Diagnostic and Statistical Manual - DSM-5 (2013)

- Η ηλικία εμφάνισης συμπτωμάτων απροσεξίας ή υπερκινητικότητας/παρορμητικότητας αλλάζει από τα 7 έτη στα 12 έτη.
- Η αλλαγή στην ηλικία εμφάνισης υποδηλώνει καταρχήν ότι σε ορισμένες περιπτώσεις τα συμπτώματα της ΔΕΠΥ δεν είναι δυνατόν να εξακριβωθούν με σαφήνεια μέχρι τα πρώτα εφηβικά χρόνια. Η αλλαγή στον ελάχιστο απαιτούμενο αριθμό των συμπτωμάτων για τους ενήλικες αναγνωρίζει την εξελικτική πορεία της διαταραχής με την ηλικία. Οι διαφοροποιήσεις αυτές βέβαια αφορούν στους ειδικούς και η νεαρή ηλικία εμφάνισης των συμπτωμάτων παραμένει το σημαντικότερο διαγνωστικό στοιχείο και για τη ΔΕΠΥ ενηλίκων.

<http://www.adhdhellas.org/2013-09-13-13-14-13/diagnosi/item/219-dsm-v-nea-diagnostika-kritiria-gia-ti-depy>

Συμπτωματολογία της ΔΕΠ-Υ- Απροσεξία

□ *Απροσεξία*

- Συχνά αποτυγχάνει να επικεντρώσει την προσοχή σε λεπτομέρειες ή κάνει λάθη απροσεξίας στις σχολικές εργασίες, στο χώρο εργασίας ή σε άλλες δραστηριότητες.
- Συχνά δυσκολεύεται να διατηρήσει την προσοχή του στα καθήκοντά του ή στο παιχνίδι.
- Συχνά φαίνεται να μην ακούει όταν του μιλούν.
- Συχνά δεν ακολουθεί μέχρι τέλους οδηγίες και αποτυγχάνει να ολοκληρώσει σχολικές εργασίες, εργασίες που του ανατίθενται ή καθήκοντα στο χώρο εργασίας (χωρίς να οφείλεται σε εναντιωματική συμπεριφορά ή αδυναμία κατανόησης των οδηγιών).

Συμπτωματολογία της ΔΕΠ-Υ- Απροσεξία

- ❑ Συχνά δυσκολεύεται να οργανώσει εργασίες και δραστηριότητες.
- ❑ Συχνά αποφεύγει ή αποστρέφεται ή είναι απρόθυμος να εμπλακεί σε εργασίες που απαιτούν αδιάπτωτη πνευματική προσπάθεια (όπως σχολική εργασία ή προπαρασκευή των μαθημάτων στο σπίτι).
- ❑ Συχνά χάνει αντικείμενα απαραίτητα για εργασίες ή δραστηριότητες (π.χ. παιχνίδια, μολύβια, βιβλία, εργασίες που έχουν δοθεί για το σπίτι).
- ❑ Συχνά η προσοχή του διασπάται εύκολα από εξωτερικά ερεθίσματα.
- ❑ Συχνά ξεχνά καθημερινές δραστηριότητες.

Συμπτωματολογία της ΔΕΠ-Υ-υπερκινητικότητα

- *Υπερκινητικότητα.*
- Συχνά κινεί τα χέρια ή τα πόδια ή στριφογυρίζει στη θέση του.
- Συχνά αφήνει τη θέση του στην τάξη ή σε άλλες περιστάσεις, στις οποίες αναμένεται ότι θα παραμείνει καθισμένος.
- Συχνά τρέχει εδώ κι εκεί και σκαρφαλώνει με τρόπο υπερβολικό σε περιστάσεις οι οποίες δεν προσφέρονται για ανάλογες δραστηριότητες (στους εφήβους και τους ενήλικες μπορεί να περιορίζεται σε υποκειμενικά αισθήματα κινητικής ανησυχίας)

Συμπτωματολογία της ΔΕΠ-Υ-(Υπερκινητικότητα – Παρορμητικότητα)

- Συχνά δυσκολεύεται να παίξει ή να συμμετέχει σε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου ήσυχα.
- Συχνά είναι διαρκώς σε κίνηση και συχνά ενεργεί σαν να «κινείται με μηχανή».
- Συχνά μιλάει υπερβολικά.
- **Παρορμητικότητα.**
- Συχνά απαντά απερίσκεπτα πριν ολοκληρωθεί η ερώτηση.
- Συχνά δυσκολεύεται να περιμένει τη σειρά του.
- Συχνά διακόπτει ή ενοχλεί με την παρουσία του(της) τους άλλους (π.χ. παρεμβαίνει σε συζητήσεις ή παιχνίδια).

Η Διάγνωση

- Για τη διάγνωση της ΔΕΠΥ απαιτείται η παρουσία **τουλάχιστον έξι** από τα συμπτώματα Απροσεξίας ή Υπερκινητικότητας - Παρορμητικότητας τους τελευταίους **6 μήνες** σε βαθμό δυσπροσαρμοστικό και μη αναμενόμενο από το αναπτυξιακό επίπεδο του παιδιού.
- Τα συμπτώματα αυτά πρέπει να είναι παρόντα **πριν από την ηλικία των 7 ετών**.

Η Διάγνωση

Στη διάγνωση ανάλογα με τον αριθμό των συμπτωμάτων που πληρούνται για κάθε κατηγορία έχουμε **τρεις τύπους ΔΕΠ-Υ**:

ΔΕΠ-Υ με προεξέχοντα τον **Υπερκινητικό / Παρορμητικό τύπο**

ΔΕΠ-Υ με προεξέχοντα τον **Απρόσεκτο τύπο**

ΔΕΠ-Υ **Συνδυαστικός τύπος**

Συχνότητα της ΔΕΠ-Υ

- Η ΔΕΠ-Υ φαίνεται να επηρεάζει ένα ποσοστό 5-12% των παιδιών σχολικής ηλικίας.
- Είναι τρεις φορές πιο συχνή στα αγόρια παρά στα κορίτσια.
- Προσβάλλει περίπου 4% στους ενήλικες, καθιστώντας την ένα από τα πιο συχνά ψυχικά προβλήματα στους ενήλικες.
- Παιδιά με μέτριου ή σοβαρού βαθμού Διάσπαση Προσοχής δεν πληρούν τα κριτήρια για τη ΔΕΠ-Υ, όμως έχουν σημαντικές μαθησιακές δυσκολίες.

Συχνότητα της ΔΕΠ-Υ

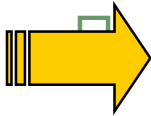

- ❑ Έρευνα στην περιοχή των Αθηνών έδειξε ότι:
- ❑ Η Συχνότητα εμφάνισης ΔΕΠ/Υ σε δείγμα 603 παιδιών 6-11 χρονών ήταν 6% (8% στα αγόρια και 3,8% στα κορίτσια).
- ❑ Αναλογία αγοριών/κοριτσιών : 2,1/1.
- ❑ Ο κυρίαρχος τύπος ήταν ο συνδυαστικός τύπος Υπερκινητικότητας και Διάσπασης προσοχής (ΔΕΠ/Υ), ακολουθούσε ο τύπος ΔΕΠ (μόνο διάσπαση προσοχής) και τέλος ο τύπος Υπερκινητικότητα/παρορμητικότητα.
- ❑ Ο τύπος ΔΕΠ/Υ βρέθηκε να σχετίζεται με δυσκολίες στο ακαδημαϊκό και κοινωνικό επίπεδο (Skounti et al.2010)..

Τα διαφορετικά προφίλ της ΔΕΠ-Υ

- Ανάλογα με τον Υπότυπο της ΔΕΠ-Υ, έχουμε και διαφορετική εικόνα των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.
- Τα ακαδημαϊκά προβλήματα και τα προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο σχετίζονται κυρίως με το Συνδυασμένο Υπότυπο και τον Υπότυπο που χαρακτηρίζεται κυρίως από Απροσεξία.
- Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ- Υπερκινητικότητα/Παρορμητικότητα εμφανίζουν συχνότερα εναντιωματική, προκλητική και επιθετική συμπεριφορά.
- Τέτοια χαρακτηριστικά έχουμε και στο Συνδυαστικό υπότυπο.

Χαρακτηριστικά των παιδιών με ΔΕΠ-Υ

- Εύκολα διασπάται η προσοχή του.
 - Δεν συγκεντρώνεται για την ώρα που θα έπρεπε ανάλογα με την ηλικία του.
 - Δεν προσέχει λεπτομέρειες (λάθη απροσεξίας).
 - Δεν ακολουθεί οδηγίες εύκολα και μέχρι τέλους.
 - Χάνει πράγματα, τα ψάχνει, δεν θυμάται πού τα έβαλε.
 - Δεν σημειώνει εργασίες για το σπίτι, δεν μπορεί να οργανωθεί για να διαβάσει.
- Όταν κάτι που απαιτεί προσπάθεια και συγκέντρωση, δυσκολεύεται να το ξεκινήσει.

Χαρακτηριστικά των παιδιών με ΔΕΠ-Υ

- Δυσκολεύεται να οργανώσει δουλειές ή δραστηριότητες παιχνιδιού.
- Δείχνει να μην ακούει όταν του μιλάς, να είναι στον κόσμο του.
- Μοιάζει να είναι «στην πρίζα», «υπ'ατμόν».
- Κινείται πολύ, κάνει θόρυβο, μιλά πολύ, πετάγεται πριν ολοκληρωθεί μια ερώτηση.
- Δεν μπορεί να καθίσει για πολλή ώρα καθιστός/ή, φεύγει από τη θέση του ή την τάξη.
- Σκαρφαλώνει, κάνει πράγματα που δεν επιτρέπονται, τρέχει πάνω κάτω.

ΔΕΠ-Υ και φύλλο

- Στα κορίτσια η Διάγνωση είτε καθυστερεί είτε πολλές φορές δεν γίνεται λόγω του διαφορετικού προφίλ της ΔΕΠ-Υ στα κορίτσια και της ελαφρότερης μορφής των συμπτωμάτων.
- Τα κορίτσια έχουν λιγότερο έντονες συμπεριφορές μέσα στην τάξη, δεν τρέχουν ή χοροπηδούν, δεν διακόπτουν το μάθημα, δεν έχουν σωματική επιθετικότητα.
- Είναι πιο πιθανό να εμφανίσουν λεκτική επιθετικότητα στους συνομηλίκους τους, να «ονειροπολούν», να φαίνεται ότι προσέχουν αλλά στην πραγματικότητα να μην προσέχουν.
- Τα κορίτσια με ΔΕΠ-Υ παρουσιάζουν σε πολλούς τομείς ίδιες δυσκολίες με τα αγόρια (π.χ και κοινωνικές δεξιότητες).

Οι «σωσίες» της ΔΕΠ-Υ

- *Ό,τι μοιάζει με ΔΕΠ-Υ δεν είναι ΔΕΠ-Υ!*
- Παιδιά με έντονο άγχος ή κατάθλιψη μπορεί να παρουσιάζουν δυσκολίες συγκέντρωσης και προσοχής.
- Παιδιά σε περίοδο διαζυγίου γονέων ή θανάτου αφαιρούνται, ονειροπολούν, είναι αποσυρμένα, παρουσιάζουν συμπτωματολογία ΔΕΠ-Υ.
- Παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία) ή προβλήματα λόγου μπορούν λόγω κούρασης, συνεχούς αποτυχίας ή άλλων αιτιών να παρουσιάζουν συμπτώματα ΔΕΠ-Υ.
- Σοβαρά ιατρικά προβλήματα, χρήση φαρμάκων, έκθεση στο αλκοόλ κατά την κύηση μπορεί να προκαλέσουν συμπτωματολογία ΔΕΠ-Υ, χωρίς να μπορούμε να μιλάμε για αμιγώς σύνδρομο ΔΕΠ-Υ.

ΔΕΠ-Υ και συννοσηρότητα

- Συννοσηρότητα: εμφάνιση παραπάνω από μιας ασθένειας ή ιατρικού προβλήματος σε ένα άτομο σε μια συγκεκριμένη στιγμή.
- Το 60% των παιδιών με ΔΕΠΥ παρουσιάζουν εναντιωτική/προκλητική διαταραχή,
- Το 45% παρουσιάζουν σοβαρή διαταραχή διαγωγής,
- Το 25% εκδηλώνουν αντικοινωνική και παραπτωματική συμπεριφορά,
- Το 30% εμφανίζουν χρόνιες αγχώδεις διαταραχές,
- Το 33% παρουσιάζουν κατάθλιψη. (Παπαγεωργίου, 2005. Thapar & Munoz-Solomando, 2008).

ΔΕΠ-Υ και συννοσηρότητα

- **Συννοσηρότητα:** εμφάνιση παραπάνω από μιας ασθένειας ή ιατρικού προβλήματος σε ένα άτομο σε μια συγκεκριμένη στιγμή.
- Συννοσηρότητα ΔΕΠ-Υ και **δυσλεξίας**.
- Συννοσηρότητα ΔΕΠ-Υ και **επιληψίας**.
- Συννοσηρότητα ΔΕΠ-Υ με **διαταραχές ύπνου, νυχτερινή ενούρηση, κατάχρηση ουσιών**(Φωτεινοπούλου και συν.,2008)

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών

- Ο/η νηπιαγωγός και ο/η δάσκαλος μπορεί να είναι ο πρώτος που θα υποπτευθεί τη ΔΕΠ-Υ σε ένα παιδί.
- Πρέπει να γνωρίζει αρκετό καιρό το μαθητή, να τον παρατηρήσει σε διαφορετικές καταστάσεις και μαθήματα, να συλλέξει πληροφορίες από τους γονείς και τους προηγούμενους εκπαιδευτικούς, να ενημερώσει τους γονείς για τις ανησυχίες του, να λάβει υπόψιν του το μέγεθος της τάξης, να βρει τα δυνατά σημεία του μαθητή αρχικά και μετά τις δυσκολίες του.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών

- Ο εκπαιδευτικός να συνεργαστεί με εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής αν υπάρχει στο σχολείο για περαιτέρω αξιολόγηση του παιδιού.
- Δυσκολότερη η ανίχνευση της ΔΕΠ-Υ σε εφήβους γιατί τα συμπτώματα της εφηβείας μπορεί να συγχέονται με τα συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ. Επίσης η αδιάγνωστη ΔΕΠ-Υ έχει συννοσηρότητα με άλλες διαταραχές.

*Ελληνική Κλίμακα Αξιολόγησης της ΔΕΠ/Υ-ΙV Κλίμακα για γονείς-
Κλίμακα για εκπαιδευτικούς :Α. Καλαντζή-Αζίζι, Κ. Αγγελή, Γ.
Ευσταθίου (2012)*

- Βάλτε έναν κύκλο στον αριθμό (0-3) που περιγράφει καλύτερα τη συμπεριφορά του παιδιού σας στο σχολείο κατά τη διάρκεια των τελευταίων έξι (6) μηνών (ή από την αρχή της σχολικής χρονιάς).
- **ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ**
- 2.Χτυπάει χέρια και πόδια ή στριφογυρίζει στο θρανίο.
- 3.Δυσκολεύεται να δώσει προσοχή για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα σε σχολικά έργα ή σε παιχνίδια.
- 4.Σηκώνεται όρθιος/α στην τάξη ή σε άλλες περιπτώσεις όπου πρέπει να παραμείνει καθιστός/ή.
- 8. Έχει δυσκολίες να παίξει ή να ασχοληθεί με διάφορες δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου ήσυχα
- 12. Μιλάει πολύ.

Ετηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών (SDQ) (ελληνική έκδοση με χωριστά ερωτηματολόγια για γονείς, εκπαιδευτικούς και εφήβους)

<https://www.sdqinfo.com/py/sdqinfo/b3.py?language=Greek>

Προσπαθώ να είμαι αρεστός/ή στους άλλους

Νοιάζομαι για τα αισθήματά τους

Είμαι ανήσυχος/η. Δεν μπορώ να καθίσω ήσυχα για πολλή ώρα

Έχω συχνά πονοκεφάλους, πόνο στο στομάχι ή αδιαθεσία

Συνήθως μοιράζομαι με τους άλλους (φαγητό, παιχνίδια, στυλό κτλ)

Θυμώνω πολύ και συχνά χάνω τη ψυχραιμία μου

Συνήθως είμαι μόνος/η. Γενικά παίζω μόνος/η ή μένω με τον εαυτό μου

Συνήθως κάνω αυτό που μου ζητάνε

Ανησυχώ πολύ

Διάγνωση της ΔΕΠ-Υ- Διεπιστημονική ομάδα

Διεπιστημονική ομάδα:

Παιδοψυχίατρος, ψυχολόγος, κοινωνικός λειτουργός, ειδικός εκπαιδευτικός, ίσως και λογοπεδικός.

Συνεκτιμούνται όλες οι πληροφορίες για να γίνει διάγνωση.

Σημαντικό να αναφέρεται ο υπό-τυπος της διαταραχής.

Χωρίς παιδοψυχίατρο ή αναπτυξιολόγο δεν είναι έγκυρη η διάγνωση ΔΕΠ/Υ.

Διάγνωση της ΔΕΠ-Υ- Διεπιστημονική ομάδα

Πηγές πληροφοριών:

- Οι γονείς για το αναπτυξιακό ιστορικό του παιδιού
- Οι γονείς και το παιδί για τα παρόντα συμπτώματα αλλά και τα συμπτώματα του παρελθόντος (σε μεγαλύτερα παιδιά)
- Κλίμακες εκτίμησης συμπεριφοράς και/ή διαγνωστικές συνεντεύξεις με γονείς, παιδί και δασκάλους
- Έλεγχος ακαδημαϊκής απόδοσης και γλωσσικών ικανοτήτων.

Για περισσότερες πληροφορίες ..για τη ΔΕΠ-Υ

- Το κανάλι του ADHD Hellas στο you tube
- <https://www.youtube.com/user/adhdhellas/videos>

- Ένα βιντεο που περιγράφει τη ΔΕΠ-Υ
- <https://www.youtube.com/watch?v=oxauLDKr3bg&t=6s>

ΔΕΠ-Υ και συννοσηρότητα

- Συννοσηρότητα: εμφάνιση παραπάνω από μιας ασθένειας ή ιατρικού προβλήματος σε ένα άτομο σε μια συγκεκριμένη στιγμή.
- 60% των παιδιών με ΔΕΠΥ παρουσιάζουν εναντιωτική/προκλητική διαταραχή,
- 45% παρουσιάζουν σοβαρή διαταραχή διαγωγής,
- 25% εκδηλώνουν αντικοινωνική και παραπτοματική συμπεριφορά,
- 30% εμφανίζουν χρόνιες αγχώδεις διαταραχές,
- 33% παρουσιάζουν κατάθλιψη.

Τι είναι η Εναντιωματική Προκλητική Διαταραχή;

- Η Εναντιωματική Προκλητική Διαταραχή χαρακτηρίζεται από χρόνια επιθετικότητα και συχνές εκρήξεις.
- Τα παιδιά αυτά έχουν την τάση να τσακώνονται, να αγνοούν ό,τι τους ζητούν και να εμφανίζουν μια εκ προθέσεως ενοχλητική συμπεριφορά.
- **Παραδείγματα**
- Ένα τετράχρονο παιδί που ενοχλεί τους γονείς του, ανεβάζοντας στο τέρμα τον ήχο της τηλεόρασης.
- Ένα 7χρονο παιδί που λέει σε όλα «όχι» κι επιτίθεται λεκτικά στους γονείς του.
- Ένα 11χρονο που ανοίγει μια τρύπα στον τοίχο κι επιτίθεται σωματικά στη μητέρα του
- Ο Douglas Riley, Ph.D., συγγραφέας του βιβλίου "**The Defiant Child**" και παιδοψυχολόγος ονομάζει αυτά τα παιδιά «μικρούς εφιάλτες». Υποστηρίζει ότι: *«Αυτά τα παιδιά είναι πιο άνετα όταν βρίσκονται σε σύγκρουση. Με το που αρχίζετε να τσακώνεστε μαζί τους, μπαίνετε στο δικό τους γήπεδο. Ρίχνουν το δόλωμα, και οι γονείς τους το αρπάζουν – μέχρι που γονείς και παιδί καταλήγουν σε ψυχοθεραπευτή, με το ερώτημα τι έκαναν λάθος.»*

Τρόποι υποστήριξης μαθητών με ΔΕΠ-Υ στο σχολείο

- Αγάπη, υποδοχή, υπομονή, ενθάρρυνση από τους εκπαιδευτικούς.
- Αφού περάσει ο/η μαθητής/τριας από επίσημη διάγνωση στο ΚΕ.ΣΥ, θα του δοθεί παράλληλη στήριξη ή φοίτηση σε Τμήμα Ένταξης.
- Στη ΔΕΠ-Υ σοβαρής μορφής η παράλληλη στήριξη είναι απαραίτητη, ιδιαίτερα στις μικρές τάξεις, για να μπορέσει το παιδί να σταθεί στο σχολείο.
- Ο εκπαιδευτικός του ΤΕ μπορεί να κάνει κάποιες ώρες παράλληλη στήριξη, αλλά το παιδί δεν μπορεί να υποστηρίζεται παραπάνω από 15 ώρες την εβδομάδα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.
- Προσαρμογές της ύλης, λιγότερες εργασίες, ενημέρωση γονιού.
- Ενημέρωση των συμμαθητών να έχουν υπομονή και να μην έρχονται σε αντιπαράθεση με το μαθητή με ΔΕΠ-Υ όσο γίνεται.
- Χρήση τεχνολογίας και οπτικοποιημένων πληροφοριών.

Διδακτικές στρατηγικές μέσα στην τάξη

Η Δομή και η οργάνωση αποτελούν βασικά κλειδιά επιτυχίας.

Επιπλέον :

Υπενθυμίστε το μάθημα της προηγούμενης φοράς με συντομία.

Ορίστε τι υλικά θα χρειαστείτε στο μάθημα και ποια βιβλία.

Κάθε φορά που αλλάζει το μάθημα, ζητήστε να ταχτοποιήσουν τα θρανία τους και ορίστε πάλι τα υλικά για το επόμενο μάθημα.

Δίνετε απλές οδηγίες μία-μία και όχι σύνθετες.

Αναφέρετε το μαθητή με ΔΕΠ/Υ με το όνομά του και πηγαίνετε κοντά του όταν θέλετε να του δείξετε ή να τον ρωτήσετε κάτι (για να συγκεντρωθεί).

΄Σπάστε τις δραστηριότητες σε μικρότερα στάδια. Τα παιδιά με ΔΕΠ/Υ χρειάζονται πιο συχνή και πιο άμεση επανατροφοδότηση.

Διδακτικές στρατηγικές μέσα στην τάξη (2)

Χρησιμοποιήστε οπτικο-ακουστικό υλικό. Ιδιαίτερα το να προβάλετε το βιβλίο σε οθόνη (ψηφιακό βιβλίο) βοηθά τη συγκέντρωση και μειώνει τη διάσπαση.

Χρησιμοποιήστε αφίσες με τα βασικά γραμματικά φαινόμενα, αριθμογραμμή πάνω από τον πίνακα, προπαίδειες στον τοίχο, και οτιδήποτε στο οποίο μπορείτε να παραπέμψετε το μαθητή με ΔΕΠ/Υ καθώς και σχεδιάγραμμα στη γραπτή έκφραση.

Ζητήστε από το μαθητή με ΔΕΠ/Υ να συμμετέχει περισσότερο προφορικά στο μάθημα.

Μειώστε την ηχορύπανση της τάξης (μοκέτα, πόρτα που δεν κάνει θόρυβο όταν ανοιγοκλείνει). Όταν τα όρια της ηχορύπανσης αυξηθούν, ζητήστε να κάνουν ησυχία για να συνεχίσετε.

Δώστε επιπλέον οδηγίες στο μαθητή με ΔΕΠ/Υ στο ξεκίνημα της εργασίας.

Δίνετε μειωμένες εργασίες ή φωτοτυπίες με μεγάλη γραμματοσειρά για να διαβάζονται εύκολα από το μαθητή με ΔΕΠ/Υ.

(Υπουργείο Παιδείας ΗΠΑ, 2004)

Διαχείριση συμπεριφοράς και ΔΕΠ/Υ

- Ορίστε ξεκάθαρα την επιθυμητή και επιτρεπτή συμπεριφορά πριν από μια δραστηριότητα.
- Δείξτε την αγάπη και το ενδιαφέρον σας για το παιδί με κάθε τρόπο.
- Επιβραβεύετε άμεσα, με διαφορετικές φράσεις επιβράβευσης για να μη γίνεστε μονότονοι.
- Να είστε συνεπής και ειλικρινής στην επιβράβευση.
- Αγνοήστε ανεπιθύμητες συμπεριφορές για να σταματήσουν.
- Απομακρύνετε αντικείμενα που προκαλούν όχληση με ήρεμο και ευγενικό τρόπο.
- Χρησιμοποιήστε ‘βαλβίδες αποσυμπίεσης’ για να χαλαρώσει ο μαθητής με ΔΕΠ/Υ (π.χ θελήματα, να μοιράσει τετράδια, να φέρει φωτοτυπίες, να πάει στο διευθυντή ένα σημείωμα).

Βίντεο για τους ενήλικες.

- <https://www.youtube.com/watch?v=Z1eolE4apjU>

Εναντιωματική προκλητική διαταραχή

- Περίπου το 40 τοις εκατό των παιδιών με ΔΕΠΥ αναπτύσσουν επίσης Εναντιωματική Προκλητική Διαταραχή, μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από χρόνια επιθετικότητα και συχνές εκρήξεις. Τα παιδιά αυτά έχουν την τάση να τσακώνονται, να αγνοούν ό,τι τους ζητούν και να εμφανίζουν μια εκ προθέσεως ενοχλητική συμπεριφορά.
- Πόσο άσχημα μπορεί να εξελιχθεί; Σκεφθείτε αυτές τις περιπτώσεις παιδιών που έχουν διαγνωστεί με ΔΕΠΥ και εναντιωματική προκλητική συμπεριφορά:
 - Ένα 4χρονο που ενοχλεί τους γονείς του ανεβάζοντας στο τέρμα τον ήχο της τηλεόρασης.
 - Ένα 7χρονο που λέει σε όλα «όχι» κι επιτίθεται λεκτικά στους γονείς του.
 - Ένα 11χρονο που ανοίγει μια τρύπα στον τοίχο κι επιτίθεται σωματικά στη μητέρα του.

Εναντιωματική προκλητική διαταραχή

- Για πολλά παιδιά με ΔΕΠΥ και εναντιωματική συμπεριφορά, τα διεγερτικά φάρμακα είναι κάτι σα θαύμα. Ένα μεγάλο μέρος της κακής συμπεριφοράς φεύγει απλά».
- *«Ο πιο σημαντικός κανόνας μου είναι ότι οι γονείς δεν θα πρέπει να παίρνουν προσωπικά την όποια εναντιωματική συμπεριφορά». «Παραμείνετε ήρεμοι και φιλικοί κάθε φορά που παρεμβαίνετε. Τα εναντιωματικά παιδιά έχουν ραντάρ που συλλαμβάνουν τα αρνητικά συναισθήματα των ενηλίκων. Αν λοιπόν καταλάβουν το θυμό σας, θα αντιδράσουν με τον ίδιο τρόπο».*
- Ποτέ μην παραβλέπουμε το γεγονός ότι τα εναντιωματικά παιδιά έχουν πολλά να δώσουν από τη στιγμή που η συμπεριφορά τους είναι υπό έλεγχο. *«Είναι έξυπνα κι ενδιαφέροντα», λέει ο Douglas Riley. «Έχουν την τάση να είναι αισιόδοξα και με δική τους προσωπικότητα, με δικό τους τρόπο θεώρησης του κόσμου. Από τη στιγμή που θα δουλέψετε με την εναντίωσή τους, θα βρείτε σ' αυτά πολλά που θα σας αρέσουν. .»*
- Royce Flippin, Πηγή: [ADDITUDE](#)

Πως θα μπορούσαν να εξελιχθούν οι πιο κάτω περιπτώσεις;

- Σκεφθείτε σχετικά με τις πιο κάτω περιπτώσεις παιδιών που έχουν διαγνωστεί με ΔΕΠΥ και εναντιωματική προκλητική συμπεριφορά:
- Ένα 4χρονο που ενοχλεί τους γονείς του ανεβάζοντας στο τέρμα τον ήχο της τηλεόρασης.
- Ένα 7χρονο που λέει σε όλα «όχι» κι επιτίθεται λεκτικά στους γονείς του.
- Ένα 11χρονο που ανοίγει μια τρύπα στον τοίχο κι επιτίθεται σωματικά στη μητέρα του.

Η παρουσίαση βασίζεται στο βιβλίο:

Ρούσσου, Α., Μπάρλου Ε. & Κατσάνη Γ. (2018) (επιμ). *Διδασκαλία για επιτυχία: Εγχειρίδιο εκπαιδευτικών για Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα*. Broken Hill Publishers Ltd.

• Πρόσθετη Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Καλαντζή-Αζίζι, Α., Αγγελή, Κ. & Ευσταθίου, Γ. (2012). *Ελληνική κλίμακα αξιολόγησης της ΔΕΠ/Υ-IV*. Αθήνα: Πεδίο (επανέκδοση).
- Μανιαδάκη Κ. & Κάκουρος Ε. (2018). *Η διαχείριση της ΔΕΠ-Υ: Από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ρούσσου, Α., Μπάρλου, Ε. & Κατσάνη, Γ. (επιμ.) (2018). *Διδασκαλία για επιτυχία: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικών για ΔΕΠ/Υ*. Αθήνα: Broken Hill Publishers.
- Skounti, M., Giannoukas, S., Dimitriou, E., Nikolopoulou, S., Linardakis, E. & Philalithis, A. (2010). Prevalence of attention deficit hyperactivity disorder in schoolchildren in Athens, Greece. Association of ADHD subtypes with social and academic impairment. *ADHD Attention Deficit Hyperactivity Disorders*. Retrieved on-line. DOI 10.1007/s12402-010-0029-8.
- Stampoltzis, A. & Antonopoulou, K. (2013). Knowledge and misconceptions about Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD): A comparison of Greek general and special education teachers. *International Journal of School & Educational Psychology, 1* (2), 122-130.
- Thapar, A. & Munoz-Solomando, A. (2008). Attention deficit hyperactivity disorder. *Psychiatry, 7* (8), 340-344.
- Φωτεινοπούλου και συνεργάτες (επιμ.) (2008). *ΔΕΠΥ*. Ελληνική Εταιρία για τις Νευροεπιστήμες. Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της ΔΕΠ-Υ & Ίδρυμα Ευγενίδου